

Posudek na diplomovou práci
Petra Jindry,
K ideovému obsahu Vyšebrodského cyklu.
Ústav pro dějiny umění FFUK
Praha 2008

Vyšebrodský cyklus se svou mimořádnou kvalitou ocitá v centru pozornosti jak českých, tak i evropských dějin umění. Pro své ojedinělé postavení v rámci časné deskové malby v Čechách a pro nedostatek prokazatelných přímých analogií je předmětem různých, často i protikladných názorů.

Hodnocení Vyšebrodského oltáře se ovšem zcela shoduje v názoru na vrcholnou kvalitu díla, rozchází se ale hned v názorech na jeho původ a odtud pak vyplývají i naprosto rozdílné výsledky dalších úvah.

Diplomant disponuje rozsáhlou znalostí dobové latinské literatury a filosofie, na jejichž základě vyslovuje své často originální výklady s vědomím, že v rámci středověkého universalismu lze jednotlivé these i motivy vykládat různým, někdy i protikladným způsobem. V rámci výkladového konceptu pak dochází k logickým závěrům, které tvoří konsistentní celek, s jehož výsledky se z větší části mohu ztotožnit.

Nejpromyšlenější a ze scholastického hlediska nejpropracovanější je hned první obraz, Zvěstování P.Marii. Zde bych oproti autorovi více zdůraznila typologickou vázanost výjevu, v němž jsou typologické předobrazy formou skrytého symbolismu ve zdánlivě narrativním výjevu obsaženy: padající rosa (rouno Gedeonovo), i archa úmluvy s manou. Obraz je doprovodem k mešnímu introitu první neděle adventní (Rorate coeli desuper...) a je tak počátkem historie spásy i jejího liturgického vyjádření.

Obraz Narození pak v návaznosti na starokřesťanskou i raně středověkou ikonografii obsahuje, po mém soudu, symboliku živlů jako principu stvořeného světa – obraz ovšem není dochován v původním rozsahu (obnovené zlaté pozadí, silně obnovená spodní třetina obrazu).

Ukřižování Krista – výklad o aluzi neobyčejně nápadné, přísně průčelní a lehce naddimenzované postavy setníka na samotného panovníka, který jsem ostatně sama inspirovala, pokládám za velmi pravděpodobný. Taková aluze se vyskytuje i na mnoha dalších vyobrazeních, ovšem zdaleka ne všude – u promyšlené ikonografie vyšebrodského cyklu se ale přímo nabízí.

U celku devíti obrazů postrádám rovněž, stejně jako diplomant, výraznější mariánské aspekty. Celek je, po mém soudu, jednoznačně christologický, vyjadřuje dějiny spásy, v nichž má ovšem Maria kardinální úlohu. Rovněž souhlasím s diplomantovým závěrem, že ikonografie celku není monastická, ale triumfální a reprezentativní, takže můžeme, po mém soudu, uvažovat spíše o jeho souvislosti s dvorským uměním.

Ani slohové prameny cyklu nejsou, po mém soudu, zcela jednoznačné. Italské prameny jsou prostředkovány francouzskou knižní malbou, kde už byly mezitím zcela absorbovány (giottovská chýše, ostatně významová, u Jeana Pucella), a francouzskou komponentu prozrazuje rytmický lineární pohyb postav, který je zcela odlišný od ikonografických pramenů giottovské malby. Proto bylo východisko vesměs lokalizováno do Sieny.

Tyto poznámky jsou ovšem jen zlomkem reflexí, kterými bychom se mohli nad textem zabývat. Text je neobyčejně složitý a bohatý a některé z názorů mohou pochopitelně vyvolat negativní reakce.

Soudím, že původní určení a lokalizace cyklu je zcela kardinální a zůstává dosud v poloze hypothes. Odtud se pak odvíjí i různý výklad celého cyklu, které bych ale považovala za přijatelnou variabilitu názorů, nikoliv za věcné rozpory. Oceňuji pak mimo jiné i odvahu, s níž diplomant neváhal vyjádřit svůj vlastní názor i při znalosti velmi respektovaných názorů opačných. Učinil tak, po mém soudu, zdrženlivě, ale důsledně a s vnitřním přesvědčením. Jeho práci plně doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako výbornou.

Hana Hlaváčková